

1
E.R.A.T-76.1.1524

EESTI NSV MINISTRITE NÕUKOGU RIIKLIK EHITUSKOMITEE
VABARIIKLIK RESTAUREERIMISVALITSUS

OBJEKT: Tallinna kesklinn

MUINSUSKAITSEINSPEKTSIOONI
ARHIIV
Nr. P-1682

ŠIFFER NR.

TELLIJA: Tallinna Linna TSN TK Arhitektuuri ja
Planeerimise Valitsus

TEOSTAJA: Vabariiklik Restaureerimisvalitsus

METOODILISED JUHISED KESKLINNA REKONSTRUEERIMISE
EELTÖÖDEKS.

Juhataja: /V. Saks/

Peainsener: /K. Aluve/

Peaarhitekt: /A. Joonas/

Projekt-jaoskonna
juhataja: /A. Joonas/

Peaspetsialist
ajaloo alal: /H. Prus/

Peaspetsialist
arhitektuuri alal:

Projekti
peainsener: /A. Leht/

Objekti autor: /L. Lapin/

TALLINN 1973

Metoodilised juhised

muinsuskaitsealasteks eeltöödeks Tallinna kesklinna rekonstrueerimisel.

Tallinna kesklinna rekonstrueerimise teaduslikud eeltööd muinsuskaitsealaste seisukohtade andmiseks tehakse Eesti NSV Ehituskomitee Vabariiklikus Restaureerimisvalitsuses kesklinna projekti valmimise huvides. Vastavalt kokkuleppele tellijaga, Tallinna Linna TSN TK Arhitektuuri ja Planeerimise Valitsusega (peaarhitekt D. Bruns), tuleb töö teha operatiivselt, kooskõlas kesklinna projekti koostamise töögraafikuga, seega erakordselt lühikese aja vältel, mistõttu tuleb loobuda reast teaduslikust seisukohast soovitatavatest materjalide kogumise ja vormistamisetappidest. Kõige otstarbekohasemaks peaksin VRV töölõigu osas lähtuda alljärgnevatest metoodilistest juhistest, kusjuures pärast vajalikku eksperimenteerimist võib seda veel korrigeerida.

Arvestades asjaoluga, et töö eesmärgiks on muinsuskaitsealaste seisukohtade ja ettepanekute väljatöötamine linnaehituslike ning arhitektuuriajalooliste väärtuste edaspidiseks kohtlemiseks Tallinna kesklinna territooriumil, s.o. ajalooliste eeslinnade maa-alal, mis sisuliselt moodustab vanalinna vahenditult ümbritseva reguleerimistsooni, tuleb hankida andmeid hoonestussubstantsi praegusest olukorrast inventariseerimise teel. Lühikest tööperioodi arvestades tuleb leppida viisuaalsete vaatlustega, mis pärast töö kujuneb põhiliselt registreerivaks inventariseerimiseks.

Kesklinna hoonestuse inventariseerimisega tuleb kindlaks määrata kesklinna territooriumil asuvad muinsusväärtused, s.o.

arhitektuuriajaloolist või kultuuriajaloolist väärtust evivad ehitused. Ühtlasi tuleb ka välja selgitada kesklinna visuaalne miljöö ja selle osatähtsus Tallinna rekonstrueerimisel. Seetõttu tuleb tähelepanu osutada nii hoonestuse arhitektuurilisele ja kultuuriloolisele olemusele kui ka iga hoone positsioonile või tema osatähtsusele teatavas hoonetekompleksis, ansambelis, tänavseinas, tänav-vaates või vastava linnaosa koostises, mille üheks elemendiks on iga hoone linnas. Töö tehakse põhiliselt visuaalsete vaatluste teel. Hinnangute ja seisukohtade andmisel võetakse arvesse nii kõiki teadaolevaid objektiivseid kui ka subjektiivseid arvamusi, andmeid ja põhjendusi, kusjuures need jäävad üksikasjades ja eraldi tööna vormistamata, kuna antud vahenditest (aeg, finantsid) ei piisa seesugusteks tehinguteks (nagu seda tehti näiteks Tallinna vanalinna hoonestuse inventariseerimisel tabelite, registreite vms. näol).

Töö tulemustena antakse vastused põhiküsimuste kohta kartogrammide näol. Kartogramme selgitavas tekstis tuleb anda (võimalikult rühmitatult) hoonestuse hinnang ja ettepanekute kõige olulisemad argumentatsioonid.

Kesklinna hoonestuse hinnang antakse kategooriate (A,B, C,D,E) süsteemis ja nimelt:

I kategooria - A. Üksikhooned või hoonete kompleksid koos krundiga, mis väärivad säilitamist ja kus ilma muinsuskaitse nõusolekuta või ettekirjutuseta ei ole lubatud teha mingisuguseid muudatusi või lammutusi.

II kategooria - B. Hooned, millede üksikosad (fassaad, gabariidid või mitmesugused detailid) väärivad säilitamist kui antud kohale sobiv või kui mingi ansambli (ka tänavseina) element. Sa-

muti kui linna visuaalses miljões hinnatav element või ka linna ajaloolises koostises eriti tähtsat kohta omanud kompleksi või ansambli traditsioonidega seotud koht.

III kategooria - C. Hooned või nende osad, mis väärivad säilitamist, kuid mida võib linnaehituslikel kaalutlusil transplanteerida tema arhitektuurile või selle ajastule vastavasse (homogeensemasse) miljöösse.

IV kategooria - D. Hooned, mis kui viimastel aastakümnete ehitused funktsioneerivad oma praegusel kujul ka rekonstrueerimisel taotletavas kesklinnas.

V kategooria - E. Hooned, mis ei evi tähtsust muinsuskaitse või linnaajaloolisest aspektist ja mis ei kuulu ABC kategooriates antud määratluste alla. Kuuluvad aga kõik fikseerimisele (film, fotografeerimine ja vajaduse korral mõõtmine).

Märkus: Linnaosad, tänavad, mis on hoonestatud sama tüüpi hoonetega massiliselt (näit. Lillekülas, Kolde ansambel, Sügise tän., tehnika tän. osaliselt jne.) võivad töö kiirema teostamise huvides tulla karakteriseerimisele ühe tüüphoone alusel. See nõuab 1) tüüphoone valiku põhjendamist; 2) selle hoone kui suurema rühma esindaja inventariseerimist ja 3) teiste sama tüüpi hoonete juures viite tegemist tüüphoonele.

Seisukohad ja ettepanekud kesklinna kohta antakse kohe-pealsete vaatluste teel laekunud andmestiku läbitöötamise alusel. Vaatluste, s.o. registreeriva inventariseerimise läbiviimiseks kasutatakse ^{registreerimislehti} kaarte, millele kantud küsimuste ring peab võimaldama anda vastuse olemasoleva ehitussubstantsi kohta selle põhimiste visuaalsete näitajate ja hoonestuse kui linnaehitussliku komponendi osas. Seda tehakse ulatuses, mis vastaks tööprogrammis ette nähtud teema B taotlustele, s.o. kesklinna hoonestuse ajalooliste kujunemisetappide ja hoonestus-substantsi arhitektuuriajaloolise olemuse määramiseks.

Töös peab kindlaks määrama:

1. hoonestussubstantsi põhiomadused (materjal, korruselisus jm. nii palju kui see kajastub hoone välisarhitektuuris) ning ühtlasi ka suuremate erirühmade olemasolu ja levikui
2. hoonestussubstantsi vanuse, stiili ja väärtuse (tasemel nagu seda võimaldab visuaalne registreeriv menetlus);
3. võimaluse korral, kui vahendid peaksid võimaldama, siis ka ehitismälestiste ja ajalooliste ansambelite osa kesklinna territooriumil.

Kesklinna hoonestussubstantsi registreeriv inventariseerimine tehakse selleks koostatud registreerimislehe abil. Registreerimisleht koostatakse tabelikujalise formulaarina, mis taotleb andmestikku, selle ülevaatlikkust tänavate kaupa ning samas ka kategooria määrangut. Selles on liidetud Tallinna vanalinna inventariseerimise käigus tehtud mitu töötappi (inventariseerimise ankeet, register ja hinnang).

Registreerimislehele kantakse järgnev andmestik:

1. üldine järjekorra nr.
2. aadress, tänava nimetus ja maja nr.
3. kinnistu nr.

4. vanus või rajamise aasta (kuna süstemaatseid arhiiviuurimisi ei ole võimalik teha, siis märgitakse vähemalt sajandi kitsam piir - I või II pool)
5. stiil (hooned, millel stiilitunnused ei ole küllaldaselt rõhutatud, võivad jääda stiililiselt liigitamata)
6. arhitektuurne vorm (kas lihtne (l) või keeruline (k), sest kesklinna territooriumil leidub 19./20.saj. hoonete hulgas rohkesti mitmesuguste väljaehitustega ja ärklitega jms. hooneid, mis oma vormilt loovad hoopis teise miljöö ja tänavseina kui lihtsad hooned)
7. korruste arv
8. seina materjal ja viimistlus (märgitakse šifritega, näit.: p (puit), k (kivi), t (tellis), l (laudvooder), kr (krohv) jne.).
9. Katuse kuju ja materjal (märgitakse šifritega, näit.: k (kelp), pk (poolkelp), v (viil), s (segatüüp), l (lame), t (tornikesed) jne.; t (tellis), pl (plekk), p (papp), e (eterniit) jne.).
10. Detailid (portaal, uks, skulptuurid, reljeefid, tuulelipud jms.) (kirjutatakse vastava detaili nimetus)
11. Tara (materjal) (märgitakse materjali šifritega analoogiliselt p.8).
12. Värv (materjal)
13. Haljastus, mis kuulub maja juurde kas üksikpuude näol või õueaiana.
14. Tänav (haljastus, mitmesugused väikevormid tänaval, nagu kuulutustulbad, pörketulbad vms.)

Peale registreeritud andmestiku on kasutusel märkuste leht millel on järjekorra nr., aadress ja kinn. nr. Märkused kantakse sellele lisalehele vabas vormis vastavalt vajadusele, tehes

täiendusi, enda arvamusi, tähelepanekuid. Märkuste lehele kantakse ka teadaolevad või töö käigus laekuvad kultuuriloolised andmed, juurdearvatud ka mitmesugused memoriaaltahvlid (tekst) jms.

Lis- 1. Registreerimislehe formulaar
Märkuste lehe formulaar

H. Üprus
/H. Üprus./

Jrk. nr.	Address	Kinn. nr.	Vanus või rajam.	Stiil	Arhit. vorm liht-keeru- ne line	Kor- rus- te arv	Seinad mat. vii- mistl.	Katus auju mat.	Detai- lid	Tara	Vä- rav	Haljastus üld öue- aed	Tänav nal-väl- jas-ke- tus vorn	Kate- ria

Jrk. nr.	Address	Kinn.nr.	Märkused	Kate- goria